

MARK HADON

NEOBİČAN
DOGAĐAJ

SA PSOM U NOĆI

Preveli
Iva i Nikola Pajvančić

■ Laguna ■

Naslov originala

Mark Haddon

THE CURIOUS INCIDENT OF THE DOG IN THE NIGHT-TIME

Ova knjiga je posvećena Sos

Copyright © 2003 Mark Haddon

Translation copyright © 2010 za srpsko izdanje, LAGUNA

Zahvaljujem

Ketrin Hejmen, Kler Aleksander, Kejt Šo i Dejvu Koenu

2. Bilo je 7 minuta posle ponoći. Pas je ležao nasred travnjaka ispred kuće gospođe Širs. Oči su mu bile sklopljene. Izgledalo je kao da trči okrenut na bok, onako kako psi trče u snu kad misle da jure mačku. Ali pas nije ni trčao, niti je spavao. Pas je bio mrtav. Iz psa su štrčale vile. Mora da su šiljci vila prošli kroz psa i zaboli se u zemlju jer inače vile ne bi stajale uspravno. Zaključio sam da je pas verovatno ubijen vilama pošto na njemu nije bilo drugih rana, i pošto ne verujem da bi neko probo psa baštenskim vilama ako je uginuo iz nekog drugog razloga, kao što je, na primer, rak, ili ako su ga zgazila kola. Ali u to nisam mogao da budem sasvim siguran.

Ušao sam kroz kapiju gospođe Širs i zatvorio je za sobom. Krenuo sam preko njenog travnjaka i kleknuo pored psa. Stavio sam ruku psu na njušku. Još je bila topla.

Pas se zvao Velington. Pripadao je gospođi Širs, našoj prijateljici. Ona živi preko puta, dve kuće levo.

Velington je bio pudla. Ne ona mala pudla kojima prave frizure, nego velika pudla. Imao je crno kovrdžavo krzno, ali

kad mu se priđe blizu, videlo se da mu je koža ispod krzna žućkasta, kao kod kokoške.

Mazio sam Velingtona i razmišljao ko ga je ubio, i zašto.

3. Zovem se Kristofer Džon Frensis Bun. Znam imena svih zemalja na svetu i njihove glavne gradove, i znam svaki prost broj do 7057.

Pre osam godina, kad sam upoznao Šivon, pokazala mi je ovu sliku:

i znao sam da to znači „tužan“, a to je ono što sam osećao kad sam pronašao mrtvog psa.

Onda mi je pokazala ovu sliku:

i znao sam da to znači „srećan“, kao kad čitam knjigu o svemirskim misijama iz projekta Apolo, ili kad sam još budan u 3 ili 4 ujutru, pa mogu da šetam ulicom i da se pravim da sam jedini čovek na svetu.

Onda je nacrtala još nekoliko slika:

ali za njih nisam znao da joj kažem šta znače.

Rekao sam Šivon da mi nacрта puno takvih lica i da pored njih napiše šta tačno znače. Posle sam taj papirić držao u džepu da bih mogao da ga izvadim kad mi nije jasno šta neko govori. Ali vrlo je teško odrediti na koji crtež izraz najviše liči jer se izrazi lica ljudi veoma brzo menjaju.

Kad sam ispričao Šivon da to radim, uzela je olovku i još jedan papir i rekla da se od toga ljudi verovatno osećaju vrlo

i nasmejala se. I onda sam ja pocepao svoj papir i bacio ga. I onda se Šivon izvinila. A sada, kad mi nije jasno šta neko govori, ja ga pitam šta hoće da kaže ili odem.

5. Izvukao sam vile iz psa i podigao ga da ga zagrlim. Iz rupa od vila mu je curila krv.

Ja volim pse. Uvek se jasno vidi o čemu pas razmišlja. Pas ima četiri raspoloženja. Srećan, tužan, ljut i skoncentrisan. Osim toga, psi su verni i nikad ne lažu jer ne umeju da govore.

Grlio sam psa 4 minuta kada se začulo vrištanje. Podigao sam pogled i video gospođu Širs kako iz kuće juri ka meni. Bila je u pidžami i kućnom ogrtaču. Nokti na nogama bili su joj obojeni jarkoroze i bila je bosa.

Vikala je: „Šta si mi to uradio sa psom?“

Ne volim kad neko viče na mene. Od toga se uplašim da će me udariti ili dodirnuti i nisam siguran šta će da se desi.

„Puštaj tog psa“, vikala je. „Puštaj tog psa, sunce ti tvoje.“

Spustio sam psa na travnjak i udaljio se 2 metra.

Sagnula se. Pomislio sam da će sad ona da podigne psa, ali nije. Možda je videla koliko krvi ima, pa nije htela da se isprlja. Umesto toga, ponovo je počela da vrišti.

Rukama sam poklopio uši i zažmurio, i savijao se napred sve dok se nisam našao u klečećem položaju, čela prislonjeno na travu. Trava je bila mokra i hladna. To mi je prijalo.

7. Ovo je detektivski roman.

Šivon mi je rekla da napišem nešto što bih i sam želeo da pročitam. Ja obično čitam knjige o nauci i matematici. Ne volim prave romane. U pravim romanima ljudi uvek pričaju ovako: „Mojim venama kola gvožđe, i srebro, i primordijalni mulj. Ne umem da se skupim u pesnicu koju stežu oni što ne zavise od stimulusa.“* Šta to znači? Ja ne znam. Ne zna ni moj otac. Ne zna ni Šivon, a ni gospodin Dživons. Pitao sam ih.

Šivon ima dugu plavu kosu i nosi naočare od zelene plastike. A gospodin Dživons miriše na sapun i ima smeđe cipele na kojima ima približno po 60 sitnih okruglih rupa.

Ali detektivske romane volim. Zato sam počeo da pišem detektivski roman.

U detektivskim romanima neko mora da otkrije ko je ubica i onda mora da ga uhvati. To je zagonetka. Ako je zagonetka dobra, ponekad možete sami da je rešite pre kraja knjige.

Šivon je rekla da knjiga treba da počne nečim što će zainteresovati čitaoca. Zato sam i počeo od psa. A od psa sam

* Ovo sam pročitao u jednoj knjizi kad me je majka 1996. godine vodila u biblioteku u gradu.

počeo i zato što je to nešto što mi se desilo i zato što mi je teško da izmislim nešto što mi se nije desilo.

Šivon je pročitala prvu stranicu i rekla da je drugačija. Tu reč je stavila u navodnike tako što ih je napravila kažiprstom i srednjim prstom obe ruke. Rekla je da u detektivskim romanima obično bude ubijen neki čovek. Ja sam joj rekao da su u *Baskervilskom psu* ubijena dva psa, Baskervilski pas i španijel Džejmsa Mortimera, ali Šivon je rekla da nisu oni bili žrtve ubistva, nego ser Čarls Baskervil. Rekla je da je to zato što je čitaocima više stalo do ljudi nego do pasa, što znači da će, ako u knjizi bude ubijen neki čovek, čitaoci želeti da čitaju dalje.

Rekao sam da ja želim da pišem o nečemu stvarnom, i da znam ljude koji su umrli, ali ne znam nikoga ko je ubijen, osim gospodina Polsona, oca Edvarda iz škole, a to je bio nesrećan slučaj usled kvara jedrilice a ne ubistvo, a ja ga nisam zaista ni poznavao. Rekao sam joj i da je meni stalo do pasa zato što su verni i iskreni, i da su neki psi pametniji i zanimljiviji od nekih ljudi. Na primer, Stiv, koji dolazi u školu četvrtkom, on ne ume sam ni da jede i ne bi znao ni da doneše štap. Šivon me je zamolila da to ne kažem Stivovoj majci.

11. Onda je došla policija. Ja volim policajce. Oni imaju uniforme i brojeve i uvek vam je jasno šta treba da rade. Bio je tu jedan policajac i jedna policajka. Policajka je imala rupicu na čarapi na članku leve noge, a u sredini rupice je bila crvena ogrebotina. Policajcu je na donu bio zalepljen veliki narandžasti list koji je virio sa jedne strane.

Policajka je zagrlila gospođu Širs i povelala je ka kući.

Podigao sam glavu sa trave.

Policajac je čučnuo pored mene i rekao: „Mladiću, hoćeš li mi reći šta se ovde dešava?“

Seo sam na travu i rekao: „Pas je mrtav.“

„To i sam vidim“, rekao je on.

Rekao sam: „Mislim da je neko ubio psa.“

„Koliko imaš godina?“, upitao je.

Odgovorio sam: „Imam 15 godina, 3 meseca i 2 dana.“

„A šta si to tačno radio ovde u bašti?“, upitao je.

„Držao sam psa“, odgovorio sam.

„A zašto si držao psa?“, upitao je.

To je bilo teško pitanje. Želeo sam da to uradim. Ja volim pse. Bio sam tužan kad sam video da je pas mrtav.

Volim i policajce, pa sam hteo da mu odgovorim kako treba, ali mi policajac nije dao dovoljno vremena da dođem do tačnog odgovora.

„Zašto si držao psa?“, ponovo je upitao.

„Ja volim pse“, rekao sam.

„Jesi li ti ubio psa?“, upitao je.

Rekao sam: „Nisam ubio psa.“

„Jesu li to tvoje vile?“, upitao je.

Rekao sam: „Nisu.“

„Izgleda da te je ovo baš potreslo“, rekao je.

Postavljao je previše pitanja i postavljao ih je prebrzo. Pitanja su mi se slagala jedno na drugo u glavi kao vekne hleba u fabrici u kojoj radi čika Teri. Ta fabrika je pekara, a on radi na mašinama za sečenje. A ponekad se desi da mašina za sečenje ne radi dovoljno brzo, a hlebovi sve vreme stižu, i onda se zaglave. Ponekad zamišljam moj um kao mašinu, mada ne uvek kao mašinu za sečenje hleba. Tako mi je lakše da objasnim ljudima šta se u njemu dešava.

Policajac je rekao: „Po drugi put te pitam...“

Ponovo sam se savio do travnjaka, naslonio čelo na zemlju i ispuštio onaj zvuk koji otac zove ječanjem. Taj zvuk ispuštam kad mi u glavu ulazi previše informacija iz spoljašnjeg sveta. Kao kad ste uznemireni, pa stavite radio na uvo i namestite da bude tačno između dve stanice tako da se čuje samo šum, i onda ga pojačate skroz do kraja tako da samo to čujete i znate da ste bezbedni jer ne možete da čujete ništa drugo.

Policajac me je uhvatio za ruku i povukao da ustanem.

Nije mi se dopalo da me tako dodiruje.

I tada sam ga udario.

13. Ovo neće biti smešna knjiga. Ne umem da pričam šale zato što ih ne razumem. Na primer, evo jedne šale. Čuo sam je od oca.

Idu dve ptice, jedna leti, a druga zimi.

Znam zašto bi to trebalo da bude smešno. Pitao sam. To je zato što reč *leti* ima dva značenja, a to su: **1)** leti kroz vazduh i **2)** u toku godišnjeg doba leta, pa prvo pomisliš na značenje **1** zato što se pominju ptice, a značenje **2** primetiš zato što posle ide reč *zimi*.

Kad sebi ispričam ovu šalu tako da reč ima dva značenja odjednom, bude mi kao da u isto vreme slušam dve različite muzike, a to je neprijatno i zbunjuje me i nije lepo kao šum. Kao da dvoje ljudi pokušava istovremeno da priča s vama o različitim stvarima.

Zato u ovoj knjizi neće biti šala.

17. Policajac me je neko vreme gledao i ćutao. Onda je rekao: „Uhapšen si zbog napada na policijskog službenika.“

Od toga sam se osetio mnogo smirenije jer je to ono što policajci govore na televiziji i u filmovima.

Onda je rekao: „Smesta ulazi u kola, pacove mali, jer ako ponovo pokušaš nešto slično, ima da vidiš sve zvezde. Je l' jasno?“

Otišao sam do policijskih kola, koja su bila parkirana ispred ograde. Policajac je otvorio zadnja vrata i ja sam ušao. Policajac je seo za volan i radiom pozvao policajku, koja je još bila u kući. Rekao je: „Zamisli, Kejt, mali seronja me udario. Ajde ti budi s gospođom dok ga ja odvezem do stanice? Poslaću Tonija da te pokupi.“

A ona je rekla: „Nemaš frke. Vidimo se posle.“

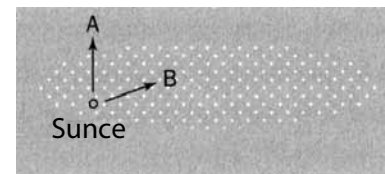
Policajac je rekao: „Nego šta“, i onda smo se odvezli.

Policajska kola su mirisala na zagrejanu plastiku, losion za brijanje i pomfrit.

Dok smo se vozili ka centru gledao sam u nebo. Noć je bila vedra pa se video Mlečni put.

Neki ljudi misle da je Mlečni put dugačak niz zvezda, ali nije tako. Naša galaksija je ogroman zvezdani disk čiji prečnik iznosi na milione svetlosnih godina, a Sunčev sistem se nalazi blizu spoljne ivice tog diska.

Ako pogledate u smeru A, pod uglom od 90° u odnosu na disk, nećete videti puno zvezda. Ali ako pogledate u smeru B, videćete mnogo više zvezda zato što gledate ka središtu galaksije, a pošto je galaksija disk, videćete traku koja se sastoji od zvezda.

A onda sam pomislio kako je naučnike dugo zbunjivalo to što je nebo noću mračno iako u svemiru postoji na milijarde zvezda i u kom god pravcu da pogledate tamo mora biti zvezda, što znači da bi nebo trebalo da bude prepuno svetlosti zvezda jer nema šta da je spreči da stigne do Zemlje.

Onda su došli do otkrića da se svemir širi, da se zvezde udaljavaju jedna od druge još od Velikog praska, i što su zvezde dalje od nas, to se brže kreću, neke gotovo brzinom svetlosti, i zato njihova svetlost nikada nije stigla do nas.

Ta činjenica mi se sviđa. To je nešto do čega i sami možete da dođete dok noću gledate u nebo, bez potrebe da ikoga pitate.

A kad svemir prestane da se širi, sve zvezde će usporiti, kao lopta bačena u vazduh, i zaustaviće se, a onda će ponovo početi da se kreću ka središtu svemira. A onda nas ništa neće sprečavati da vidimo sve zvezde na svetu zato što će se sve one kretati ka nama, sve brže i brže, i znaćemo da se bliži smak sveta jer kad noću budemo pogledali u nebo nećemo videti tamu, nego bleštavo svetlo milijardi i milijardi zvezda koje padaju.

Samo što to niko neće videti jer na Zemlji neće biti ljudi da to vide. Verovatno će do tada svi izumreti. A čak i ako ljudi još budu postojali, oni to neće videti jer će svetlost biti toliko jaka i vrela da će ih sve spržiti, čak i ako budu živeli u tunelima.